

SOCIÁLNÍ VLIV: „TO BYCH DO SEBE NIKDY NEŘEKL...”

BKSC041 Sociologie

BVSC021p Sociologie a sociální psychologie

Mgr. Tatiana Malatincová, Ph.D.

Ústav psychologie a psychosomatiky LF MU

**JAKOU ROLI V KRITICKÉM
MYŠLENÍ HRAJE SOCIÁLNÍ
PROSTŘEDÍ?**

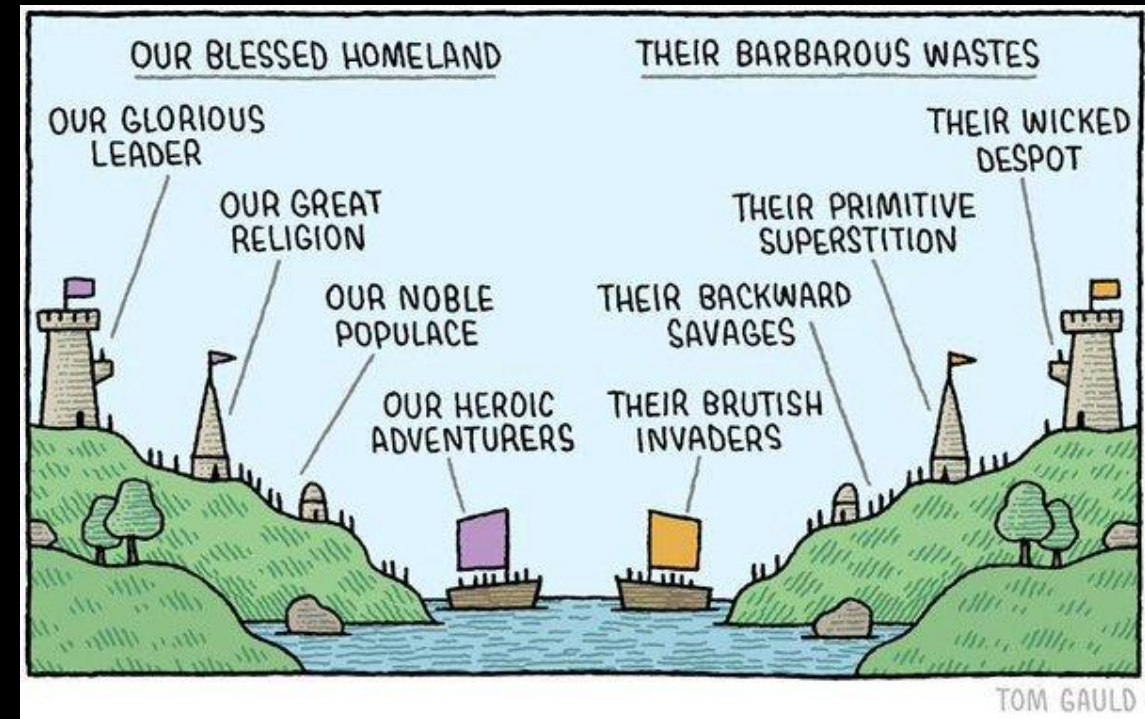
PROČ SI MYSLÍM, ŽE MÁ MOJE
SKUPINA PRAVDU?
PROČ MYSLÍM, ŽE „TI DRUZÍ“ JSOU
ZASLEPENÍ?

LIDÉ RÁDI PATŘÍ DO SKUPINY...

Teorie sociální identity

„Už mě má zaškatulkovanou...“

- Pro lidi je přirozené **kategorizovat** – proč?
- **Identifikujeme se** s vlastní skupinou (*ingroup*) – přirozený dobrý pocit, sdílená hrdost, radost z úspěchů „našich“ – **zkreslující pozitivní vnímání skupiny** zvyšuje naše sebehodnocení
- **Srovnáváme se** se skupinou „těch druhých“ (*outgroup*) – vnímáme jako mnohem uniformnější („Co vlastně chtějí moslimové / lidé, kteří volí Babiše?“); příslušnost ke skupině je primárním faktorem hodnocení – **stereotypizace**

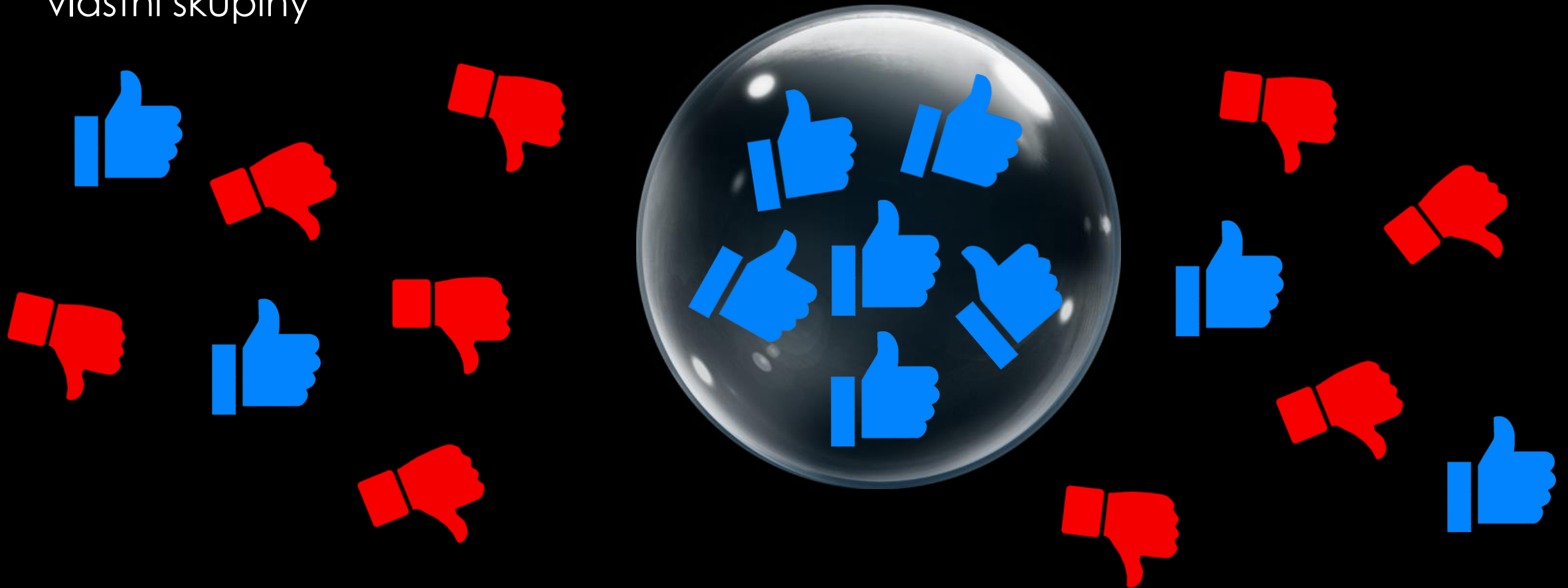

SKUPINOVÁ POLARIZACE

Co způsobuje zesílení názoru v rámci skupiny?

SKUPINOVÁ POLARIZACE

Sociální (filtrová /názorová) bublina – tendence komunikovat pouze s členy vlastní skupiny

SKUPINOVÁ POLARIZACE

Sociální (filtrová /názorová) bublina – tendence komunikovat pouze s členy vlastní skupiny

- **Informační vliv** – dostávají se ke mně pouze jednostranní argumenty (např. případ „intelektuálních anti-vakcinátorů“)
- **Normativní vliv** – **konformita**; chci udržet pozitivní vztahy s členy skupiny

Diskuse v rámci skupiny vede k vyhraněnějšímu názoru, který pak přijmou všichni členové skupiny (**ideologické zarámování**).

ŘEŠENÍ?

- Záměrné udržování skeptické mysli a nevyhraněného názoru; ptaní se na původ a důvody opačných názorů (nepřijímat tézi, že tomu rozumím); zkoumat omezenost informačních zdrojů
- „Debatní cvičení“ v rámci skupiny – argumentace ve prospěch opačného názoru s chladnou hlavou
- Diskuse s opačnou skupinou – úskalí?
- Předsudky – **osobní sbližení** jednotlivců z „ingroup“ a „outgroup“ – empatie, sdílení „lidské zkušenosti“

JE SKUPINOVÁ POLARIZACE
(= PŘÍMÉ OVLIVNĚNÍ NÁZORU
JEDNOTLIVCE) JEDINÝM
PROBLÉMEM?

DALŠÍ PROBLÉM: „GROUPTHINK“

Skupinová polarizace

Groupthink

DALŠÍ PROBLÉM: „**GROUPTHINK**“

Vidím se v tom...?

- **Iluze neohrožitelnosti** (žádné negativní důsledky rozhodnutí)
- Pevná **víra ve vysokou morální úroveň skupiny** (rozhodnutí jsou spravedlivé; „trestáme“ pouze ty špatné, co si to zaslouží)
- **Racionalizace** („Je to jejich problém, že...“ – případ s bezdomovci, uprchlíky atd.)
- **Stereotypizace oponentů** („Jsou nemorální, mají vymyté mozky...“)
- **Tlak na konformitu** (**sarkasmus a výsměch** náznakům odlišných názorů, „To nemyslíš vážně...“)
- **Iluze úplné jednotnosti názoru** ve skupině („Všichni říkají...“)
- **Sebe-cenzura** („Musím si dávat pozor, abych tohle neřekl...“; „Musím to nějak přinést do souladu s tím, co říká skupina...“)
- **„Mindguards“** – členové „chrání“ skupinu před informacemi, které by mohly zpochybnit společný postoj

OD STEREOTYPIZACE K
MEZISKUPINOVÉ NENÁVISTI A
DISKRIMINACI

PŘEDSUDKY A DISKRIMINACE

- **ZÁKLAD: Sociální nerovnost**
- **Autoritářská osobnost** – strach ze stráty kontroly; strach ze změny – katastrofizace; konzervativismus
- **Konformita** a sociální učení – napodobování je přirozené, pro děti základní zdroj sociálního učení

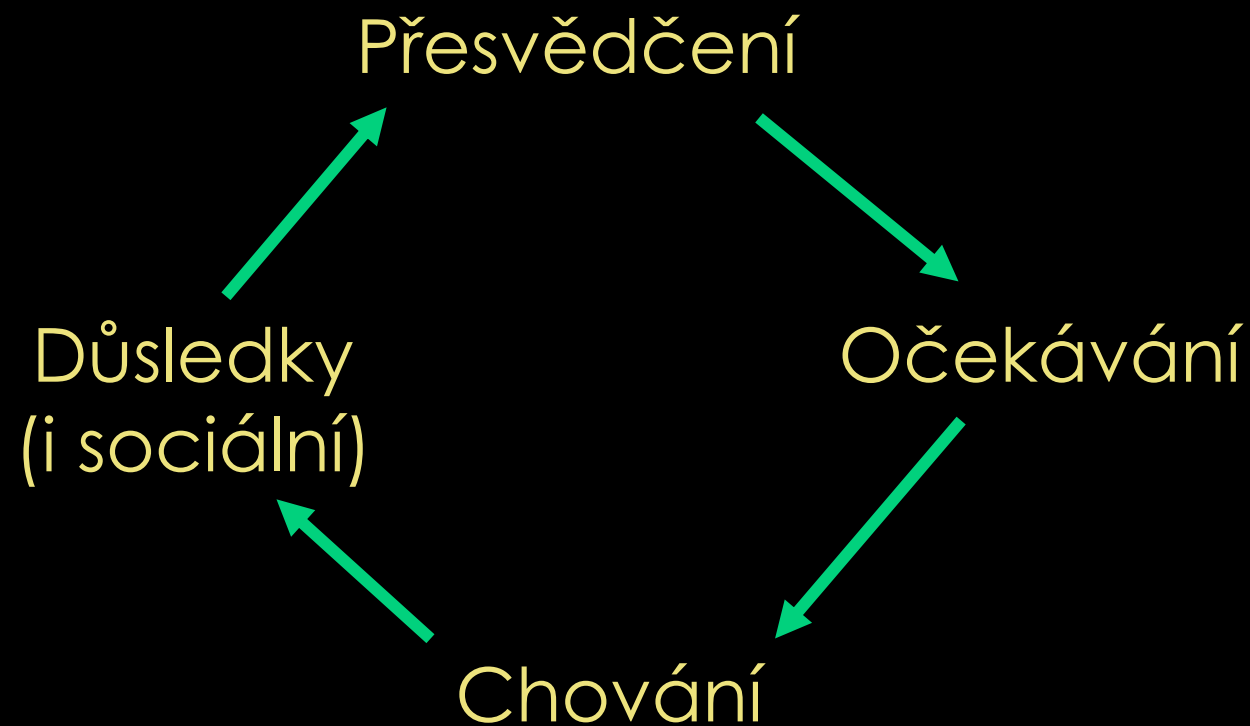
Jak se předsudky projevují?

- Přímé zdůrazňování rozdílů
- Nepřímé (i nechtěné) – **důsledky očekávání**: nerovné poskytování informací a podpory (výběr, vytrvalost...); nerovné vnímání úspěchů („Úžasné, když vezmeme v úvahu...“) i neúspěchů („To není překvapivé, vzhledem na...“); blahosklonnost (oceňování bez poskytování zdrojů k „postupu“); **priming stereotypu** – pohotovost interpretovat určité příznaky jako znaky „typické“ vlastnosti nebo chování podle skupiny
- Zvnitřnění negativních stereotypů o sobě („Přemýšlíš jako chlap“ – kompliment??)

JSOU DISKRIMINAČNÍ PŘEDSUDKY
V ZÁSADĚ MYLNÉ?

A CLASS DIVIDED

Sebenaplnující se proroctví

JAK NA DISKRIMINACI?

„POZITIVNÍ DISKRIMINACE“
– ANO NEBO NE? PROČ A KDY?
„PODPŮRNÍ OPATŘENÍ“ (AFFIRMATIVE ACTION)

„TOHLE BYCH PŘECE JÁ NIKDY...“

Příběhy o tom, že sociální okolnosti mohou vést k hrůzným důsledkům

„JAK MOHOU BÝT LIDÉ TAK KRUTÍ?“

Apathy at Stabbing of Queens Woman. Shocks Inspector

By MARTIN GANSBERG

For more than half an hour 38 respectable, law-abiding citizens in Queens watched a killer stalk and stab a woman in three separate attacks in Kew Gardens.

Twice

PŘÍPAD KITTY GENOVESE – PROČ?

Apathy at Stabbing of Queens Woman Shocks Inspector

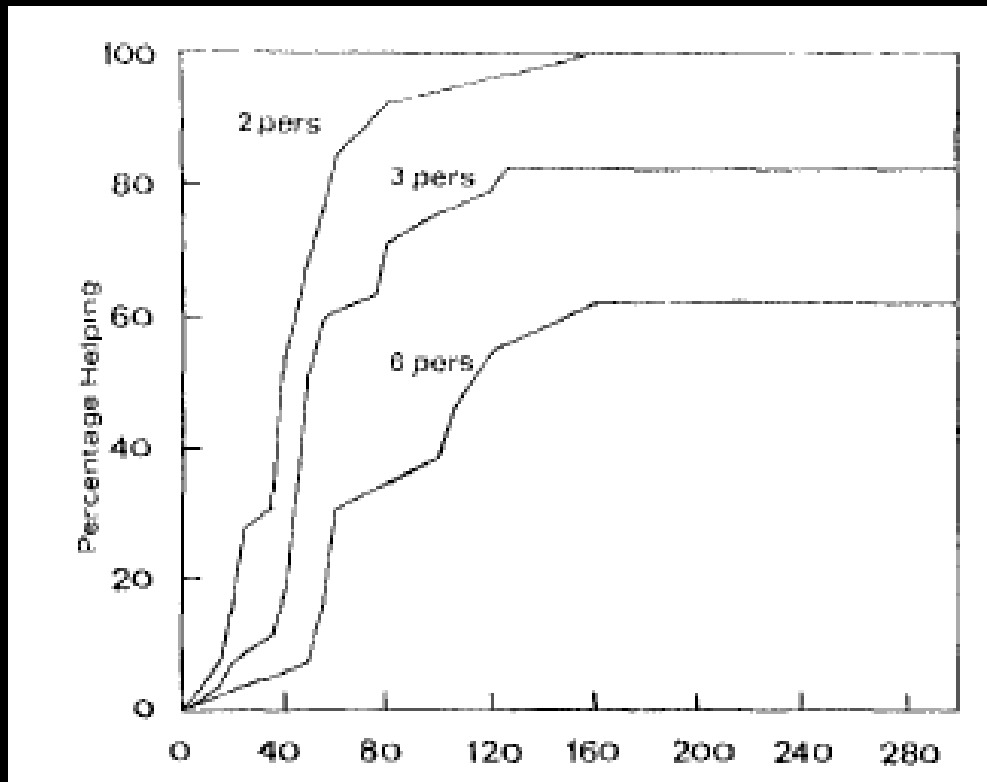
By **MARTIN GANSBERG**

For more than half an hour 38 respectable, law-abiding citizens in Queens watched a killer stalk and stab a woman in three separate attacks in Kew Gardens.

Twice the sound of their voices.

EFEKT PŘIHLÍŽEJÍCÍCH

Darley & Latané, 1968

Difuze odpovědnosti

DO JAKÉ MÍRY JSME SI VĚDOMI
EFEKTU PŘIHLÍŽEJÍCÍCH?

JAK SE EFEKTU VYVAROVAT?

„INGREDIENCE“ EFEKTU PŘIHLÍŽEJÍCÍCH

- „Nerozumím přesně, co se děje. Neznám toho člověka.“
- „Kdyby to bylo vážné, určitě by někdo zasáhl. Patrně to vážné není, protože nikdo nic nedělá...“
- „Co když se zesměšním? Nikdo nic nedělá, asi tedy není vhodné zasahovat...“
- „Já nevím, co udělat. Určitě je tady někdo kompetentnější...“
- „Cítím se nepříjemně... Nevyhovuje mi to... Bohudík to nikdo neřeší, tudíž nemusím ani já.“ ...

CO NAPOMÁHÁ ODBOURÁNÍ EFEKTU:

- Lidé ve skupině se znají
- Pocit vyšší kompetentnosti (např. zdravotníci)
- Uvědomění si efektu přihlížejcích
- Direktivní pokyny ke konkrétním osobám

DĚKUJI ZA POZORNOST!

